

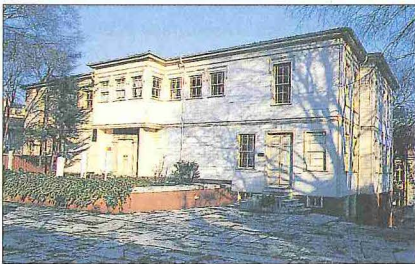
DİVAN EDEBİYATI MÜZESİ

**İstanbul Tünel'de
Galata Mevlevihânesi'nde tesis edilen,
Mevlevî kültürüne ait
çeşitli eşyanın sergilendiği müze.**

Divan Edebiyatı Müzesi'nin içinde yer aldığı Galata Mevlevihânesi (kuruluşu 897/1491-92) İstanbul'daki Mevlevî dergâhlarının en eskisidir. Sultan Divânî'den (ö. 936/1529-30) Ahmed Celâleddin Dede'ye (ö. 1946) kadar burada postnişinlik yapanlar, çoğunlukla tasavvuf âleminin en seçkin simaları arasında yer almalarının yanı sıra özellikle mûsiki ve şiir gibi sanat dallarında değerli eserler vermişler, seviyeli bir irşad ve sanat çevresi meydana getirerek pek çok derviş ve sanatkâr yetiştirmişlerdir. Mevlevihâne'nin müzeye çevrildikten sonra bugünkü adı almasının sebebi de divan şiirinin son büyük ustalarından Şeyh Galib'in (ö. 1213/1799), Mevlevî muhibbi III. Selim'in cülûsunun ardından 1791'de posta oturmuş ve vefat ettiği buraya gömülmüş olmasıdır.

Birçok mimari değişikliğe uğrayan mevlevihâne son şeklini XIX. yüzyılın ikinci yarısında almıştır. Tekke ve zâviyelerin kapatılmasından (1925) sonra, Sultan Abdülmecid'in yeniden inşa ettirdiği (1856) semâhâneyi ve dedegân hücrelerini barındıran ana bina halkevi olarak, Hâlet Said Efendi'nin 1819'da cümle kapısı ile birlikte yaptırdığı sebilküttâbın zemin katı da karakol olarak kullanılmıştır. Bir

Galata Mevlevihânesi'nin Divan Edebiyatı Müzesi olarak kullanılan semâhânesi ve burada sergilenen çeşitli tasavvuf mûsikisi aletleri (ney, nr. 330, 331, 334, 384; kudüm ve rebap, nr. 336, 86; kemençe ve çalpara, nr. 338)

Divan
Edebiyatı
Müzesi'nde
Mevlânâ
Celâleddin-i
Rûmî'nin
adının
yazılı
olduğu
Mustafa
Râkım hattı
celî-sülûs
bir levha
(nr. 354)

ara avluya bir ilkokul binasının yapılması düşünülmüşse de daha sonra bundan vazgeçilmiş, fakat 1945'te belediye tarafından hazîrenin Şahkulu Bostanı sokağı üzerindeki doğu kesimi kaldırılarak yerine Beyoğlu Evlendirme Dairesi'nin yapımına başlanmış, bu arada ana binaya giden yolun iki yanında yer alan türbeler, harem bölümü, mutfak ve diğer bazı müstemilât da yok edilmiştir. Ancak hükümetin ilgisizliğine ve belediyenin aksi yönde faaliyetlerine rağmen Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu ile ona bağlı İstanbul'u Sevenler Grubu'nun ve özellikle bu kurumun başkanı Reşit Saffet Atabinen ile üyelerinden Hamdullah Suphi Tanrıöver'in çabaları sayesinde mevlevihâne bütünüyle yok olmaktan kurtarıldığı gibi 1946'da çevre duvarları, hazîrenin kalan kısmındaki harap mezarlar, avludaki 1649 tarihli Hasan Ağa Çeşmesi, sebilküttâbın kurşun çatı kaplaması, cümle kapısının solundaki Şeyh Seyyid Kudretullah Dede Efendi Türbesi ve onun arkasındaki "Hazret-i Şârih" olarak anılan Ankaralı Şeyh İsmâil Rusûhî Dede Efendi ile Şeyh Galib'in yattıkları diğer türbe onarılmak suretiyle kısmen ihya edilmiştir. Bu arada ısrarla sürdürülen başvurulardan sonra 2 Ekim 1946 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı'nca mevlevihânenin bütün bölümleriyle birlikte bir Mevlevî kültürü müzesine dönüştürülmesi kararlaştırılmış ve 18 Kasım 1946 tarihli kararname ile de mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden devralınmıştır. Ancak bu amaç yaklaşık yirmi yıllık bir gecikmeden sonra gerçekleşebilmiş, kültür müsteşarı Mehmet Önder'in teşebbüsüyle 1966'da başlayan ve dört yıl süren onarımdan sonra Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'ne bağlanan mevlevihâne envanter, tanzim ve teşhir çalışmaları tamamlanarak Divan Edebiyatı Müzesi adıyla 27 Aralık 1975 günü ziyarete açılmıştır. Bugün turistik amaçla da olsa içinde zaman za-

man semâ törenleri yapılabilen Galata Mevlevihânesi, İstanbul tekkeleri içinde devletçe sahip çıkmış ve kısmen kurulararak halka açılmış tek örnektir.

Galata Mevlevihânesi'nin tarihî eser niteliği taşıyan günümüze ulaşabilmiş binalarının yanı sıra semâhâne ile buna bağlı bölümlerin (çeşitli mahfil ve maksûreler, şerbethâne, şeyh dairesi, hünkâr dairesi) ve dedegân hücrelerinin bulunduğu ana binasında sergilenen eserler müzenin değerini artırmaktadır. Çeşitli vesilelerle Mevlevî mukabelelerinin ve klasik Türk mûsikisi konserlerinin tertip edildiği iki kat yüksekliğindeki semâhâne boş bırakılmış, zemin katta ve üst katta bu hacmi kuşatan mahfillerle maksûreler (zemin katta erkek seyircilere mahsus züvvâr maksûresi, üst katta mutrip maksûresi, hünkâr mahfili, Konya Mevlânâ Dergâhı postnişini çebebiye ve yabancı misafirlere mahsus mahfiller) ve ayrıca binanın zemin katta şeyh dairesine, üst katta hünkâr dairesine ayrılan batı kesimi teşhir mahalli olarak değerlendirilmiştir. Sergilenen eşya arasında çoğu Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'ye ait tasavvufî eserlerin ve divanların tezhipli yazma nüshaları, çeşitli hat levhaları, Beyoğlu'nda bulunması sebebiyle burayı sık sık ziyaret eden İstanbul'a gelmiş yabancı ressamın yaptıkları gravürler, Mevlevî kıyafetleri, Mevleviyye'ye ve diğer tarikatlara ait taşlar, müttekâlar, işlemeli secadeler, mukabeleler sırasında mutribânın kullandığı mûsiki aletleri (ney, kudüm, halîle, rebap, ud, tanbur, kanun, kemençe vb.) bulunmaktadır. Ayrıca içlerinde birçok ünlü kişinin yer aldığı Galata Mevlevihânesi mensuplarının gömülü olduğu hazîre de bir Mevlevî mezar taşları müzesi niteliğindedir. İstanbul tekkeleri tarihi açısından önemli bir kaynak olan Cemâleddin Server Revnakoğlu'nun arşivi de müzenin koleksiyonu içinde bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA:

Can Kerametli, *Galata Mevlevihanesi*, İstanbul 1977; Hasan Âli Yücel, "İstanbul'da Mevlevî Müzesi", *Vakit*, İstanbul 9 Şubat 1941; M. Esen, "Galata Mevlevihanesi", a.e., İstanbul 30 Eylül 1946; a.m.f., "Galata Mevlevihanesi-Millî Kültür Sahası", *TOK Belleteni*, sy. 66 (1947), s. 11-12; Reşit Saffet Atabinen, "Galata Mevlevihanesi", a.e., sy. 66 (1947), s. 10-11; Haluk Y. Şehsuvaroğlu, "Galata Mevlevihanesi", *Cumhuriyet*, İstanbul 31 Ağustos 1962; Erdem Yücel, "Galata Mevlevihanesi'nin Renkli, Şaşıklı ve Sanatla Dolu Bir Tarih Hikâyesi Var", *Tercüman*, İstanbul 8 Eylül 1968.

